

(Meerjaren-)Beleidsplan CML Milieuorganisatie Leusden 2025-2028

INHOUD:

1. Inleiding en Achtergrond
2. Lengte en Geldigheidsduur
3. Visie
4. Missie
5. Ambitie
6. Doelen
7. De werkgroepen

1. Inleiding en Achtergrond

CML Milieuorganisatie Leusden – Actief voor een beter leefklimaat!

Leusden is een groene gemeente. CML Milieuorganisatie Leusden is al meer dan 40 jaar een vruchtbare voedingsbodem voor groene en duurzame initiatieven.

Tijden veranderen. In de beginjaren was CML een actiegroep, voortgekomen uit de grootschalige uitbreidingsplannen van de gemeente Leusden destijds.

Daarna functioneerden we als natuur en educatiecentrum. De educatietak is inmiddels opgegaan in professionele organisatie. Vervolgens is het werken met werkgroepen ontstaan, die verschillende thema's behandelen en projecten uitvoeren.

Wij zijn een dynamische organisatie die een actieve bijdrage wil leveren aan het onderhouden en versterken van een groen en duurzaam leefmilieu in de gemeente Leusden.

Wij kennen de lokale gebruiken en hebben contacten met de gemeente en diverse andere organisaties op het gebied van duurzaamheid.

Wij zijn breed georiënteerd en proactief. Dit krijgt vorm d.m.v. projecten.

Voorbeelden van projecten zijn: de aanleg van de Vlindertuin in samenwerking met de reeds bestaande Bijentuin, deelname aan het Energieakkoord Leusden (voorheen IkWilWatt); promotie van het duurzaam opwekken van energie met zonnepanelen; energiebesparing door woningisolatie, beperken van afval.

CML Milieuorganisatie is een *onafhankelijk* orgaan op het gebied van natuur, milieu en duurzaamheid. De stichting draait uitsluitend op vrijwilligers en heeft geen structurele financiële middelen tot haar beschikking. We werken op basis van projecten, waarvoor we financiering aanvragen bij diverse fondsen, zoals het Fonds Duurzame Initiatieven van de Gemeente Leusden, andere sponsors (bedrijfsleven). Daarnaast ontvangen we giften van particulieren.

Duurzame initiatieven van vrijwilligers kunnen zich aanmelden en aansluiten bij het CML. Zo heeft begin 2019 de Werkgroep Voedselbos zich aangesloten.

Thema's krijgen vorm in de verschillende werkgroepen van het CML. Thema's komen en gaan, maar hebben altijd een relatie met natuur, milieu en duurzaamheid en haken aan bij de actualiteit.

Het gaat om aandachtspunten die niet alleen Leusden raken, maar wereldwijd voor problemen zorgen.

Denk aan de grote uitdagingen anno 2025 klimaatverandering, de energietransitie, verlies van biodiversiteit en het beperken van afval (van afval naar grondstof-VANG).

2. Lengte en geldigheidsduur

Dit beleidsplan heeft een geldigheidsduur van 3 jaar, waarbij de focus en de initiatieven gericht zijn op natuur, milieu en duurzaamheid.

3. Visie:

Wij vinden dat zoveel mogelijk Leusdenaren actief betrokken moeten zijn op een duurzaam Leusden. Het leefklimaat in Leusden moet verder verbeterd worden.

4. Missie:

*CML wil alle inwoners van Leusden betrekken bij een groen en duurzaam leefmilieu.

*CML biedt onderdak aan de duurzame initiatieven van inwoners d.m.v. diverse werkgroepen die een bijdrage leveren aan onze visie.

*CML volgt de ontwikkelingen die natuur, milieu en duurzaamheid in Leusden raken kritisch.

5. Ambitie CML

CML Milieuorganisatie is de koepel waaronder de diverse werkgroepen vallen.

Werkgroepen zoals De Vlindertuin, het Voedselbos en de Energiegroep COOL zijn wel bij veel Leusdenaren bekend. Het streven is om dat ook te bereiken voor de andere werkgroepen, zoals Fijnstof. We beschikken over een actuele website.

5a. Sterkte en zwakke punten

Sterke punten:

- Onze stichting is al jaren actief in Leusden. Wij kennen de lokale gebruiken en weten wat er speelt.
- We hebben een goede structuur van werkgroepen staan, die zelfstandig hun werk doen.

Zwakke punten:

- Onze stichting heeft moeite om jonge bestuursleden aan te trekken, zodat de komende jaren mogelijk continuïteitsproblemen kunnen optreden.
- Onze naamsbekendheid zou vergroot moeten worden en we zouden meer gebruik kunnen maken van social media.

6. Doelen

- CML fungeert als overlegorgaan voor de verschillende werkgroepen. Zij komen 1 x per 6 weken bij elkaar.
- Organiseren van publieksevenementen als het gaat om ontwikkelingen die natuur, milieu en duurzaamheid raken.
- Geven en verspreiden van informatie (via flyers, website, media en social media) over ontwikkelingen die met onze visie te maken hebben.
- Samenwerken met partnerorganisaties die passen bij onze missie en visie, zoals De Groene Belevens, Utrechts Landschap, Agrarische natuurvereniging De Vallei Horstee, de Provinciale Milieufederatie Utrecht (NMU) en IVN Natuureducatie. Koninklijke Nederlandse Natuurvereniging (KNNV) en het Voedselbossen netwerk van de NMU
- Onderdak bieden aan initiatieven die passen bij onze visie.
- CML houdt een website bij met foto's, achtergrondartikelen en een nieuwsblog.

7. De werkgroepen

Binnen CML Milieuorganisatie Leusden zijn een aantal themawerkgroepen actief, te weten

- Energiegroep COOL
- Werkgroep Mobiliteit
- Werkgroep Afval (Daan Duurzaam)
- Werkgroep Ruimtelijke Ontwikkeling
- Vlinder- en Bijentuin
- Werkgroep Voedselbos
- Werkgroep Fijnstof

Hieronder meer over de werkgroepen en thema's van CML

Energiegroep Cool

Sinds maart 2011 is Energiegroep COOL een werkgroep van het CML Milieuorganisatie Leusden. Energiegroep COOL is ook partner in het Energieakkoord Leusden dat in 2013 tussen 18 organisaties uit Leusden en de Gemeente Leusden is overeengekomen en heeft ondertekend.

Doelstelling van Energiegroep COOL

Doel van Energiegroep COOL is om door energiebesparing de CO₂-uitstoot in de Leusdense woningen te verminderen. Na het verkeer veroorzaakt de bebouwde omgeving namelijk de meeste uitstoot van CO₂. CO₂-uitstoot verminderen kan door de woning optimaal te isoleren. Of door in eigen energiebehoefte te voorzien door plaatsing van zonnepanelen op het dak.

Werkwijze COOL

COOL doet dat door het geven van voorlichting aan bewoners op informatiebijeenkomsten; Bijvoorbeeld door het organiseren van een energiemarkt in de maand oktober. Dit vanwege de landelijke Dag der Duurzaamheid, die uitgeroepen door Stichting Urgenda. COOL is ook met een kraam aanwezig bij jaarlijkse evenementen, zoals de braderie op de Koningsdag.

Ambitie COOL

Wij richten ons op de actualiteit. Alles is gericht op het zuinig gebruik van energie. Wij willen de inwoners van Leusden zich bewust laten zijn/worden van hun energieverbruik. Dat kan bijvoorbeeld door het stimuleren van woningisolatie. COOL richt zich ook op andere actuele thema's zoals bijv. duurzame mobiliteit (deelauto's);

Stappenplan COOL

- COOL wil zich bezighouden met de landelijke/gemeentelijke opdracht "van het gas af";
- COOL denkt mee met de gemeente over het te ontwikkelen gemeentelijk warmteplan;
- COOL wil informatie geven over auto delen. Er is al een deelautoproject in Leusden;
- COOL wil dat uitbreiden naar een autodeelproject met elektrische auto's.

Werkgroep Mobiliteit

Doelstelling:

De werkgroep Mobiliteit stelt in haar acties twee zaken centraal:

- a. Bevordering van milieuvriendelijk vervoer en
- b. Geen verdere aantasting van de natuurlijke omgeving

Werkwijze:

Op dit moment is de werkgroep niet actief vanwege tekort aan vrijwilligers.

In de loop der jaren zijn grote en kleine acties gevoerd. Dankzij de werkgroep is bijvoorbeeld bereikt dat de Carpoolplaats er is gekomen. Ook zijn samen met het bedrijfsleven en de gemeente acties ondernomen om de fiets meer te gebruiken in het woon-werkverkeer

Ambitie:

De werkgroep houdt de vinger aan de pols om de ontwikkelingen op het gebied van mobiliteit actief te volgen en er mogelijk op te reageren. Zo is in december 2017 actief meegewerkt aan de totstandkoming van het gemeentelijke Uitvoeringsprogramma “Fietsend Leusden” d.d. 28-01-2018.

Stappenplan: te denken valt aan duurzame vormen van vervoer (OV, elektrische deelauto).

Werkgroep Kringloop & Afval – alias “Daan Duurzaam”

Doelstelling: Leusden streeft naar zoveel mogelijk hergebruik van grondstoffen. Afval bestaat niet, is ook ons motto. Leusden is provinciaal koploper in het kader van het landelijke actieplan “Van Afval naar Grondstof” (VANG). Om inzichtelijk te maken welke grondstofstromen extra aandacht verdienen *en* is de circulaire maatstaf Kringlooptermeter Leusden ontwikkeld.

Werkwijze:

De gemeente Leusden ontwikkelt zich steeds meer als **duurzame, circulaire “Kringloopgemeente”**.

Daan Duurzaam denkt hier graag over mee; met diverse partners en actoren worden contacten gelegd en versterkt.

Ambitie:

Net als vele andere gemeenten met een vorm van tariefdifferentiatie voor restafval (Diftar) is de ambitie om het afval nog verder te verminderen. Leusden scoort ver onder het gestelde doel per inwoner. De ambitie is om dit nog verder te verlagen.

Ambitie 2025: 55 kg (45+10) kg / 2030: 30 kg (25+5) kg restafval per inwoner per jaar: bijv. door kringloopbare grondstoffen als GFE (groente- fruit- en vleesloze etensresten) lokaal te verwerken.

Ook de kliko voor het apart aanbieden van oud papier en karton is ingevoerd.

Stappenplan:

Daan Duurzaam denkt als kringloopdenker dagelijks in kansen. Maakt van een probleem een feit en van een feit een mogelijkheid. Marktonderzoek en kringloopmarketing staan centraal om voetje voor voetje vorm te geven aan de Leusdense kringloopsamenleving. Lokaal kringlopen sluiten is een 7 x 24- uren bezigheid. De doelmatrix Kringlooptermeter Leusden wordt geactualiseerd op de website van het CML.

Werkgroep Ruimtelijke ontwikkeling

Doelstelling:

Het bewaken, benutten en inrichten van de leefomgeving in Leusden
Ruimtelijke Inrichting gaat niet meer alleen over woningbouw maar heeft een directe relatie met bereikbaarheid en dus (duurzame) mobiliteit, biodiversiteit

Werkwijze:

Op dit moment is de werkgroep niet actief vanwege tekort aan vrijwilligers. Deze werkgroep is vanaf de oprichting van CML actief. In de jaren 80 en 90 van de vorige eeuw waren er veel ontwikkelingen op het gebied van R.O. in Leusden. In de 21ste eeuw is dat een stuk minder.

Ambitie:

Momenteel is deze werkgroep niet actief. Zij gaat over tot actie als er ontwikkelingen zijn op het gebied van R.O. Zij volgt de ontwikkelingen in/ van de leefomgeving in Leusden alsook de Provincie Utrecht.

Stappenplan:

Als er actuele ontwikkelingen zijn, wordt deze werkgroep actief.
Als het nodig is om samenleving en ruimte optimaal op elkaar af te stemmen doen zij dat niet alleen reactief ook proactief. Hierin spelen ook milieu en economie een rol.
Voorbeelden uit het verleden zijn de actieve rol bij de aanleg van het fietspad langs de Asschatterweg en het herstelplan van Hoeve Groot Zandbrink.

Het “Groene Venster”

Inleiding

Op de hoek van de Groene Zoom – Heiligenbergerweg in Leusden ligt “het Groene Venster”. In dit gebied ligt een vlinder- en bijentuin, een bloemenplukakker en een voedselbos. De grond is eigendom van de gemeente en het terrein wordt beheerd door verschillende groepen, die het in bruikleen hebben gekregen. Dat zijn de Imkersvereniging Eemkwartier, de Werkgroep Vlindertuin van CML (Milieuorganisatie Leusden) en de Werkgroep Voedselbos (eveneens CML). De imkers kwamen hier in 1993; in 2005 werd een deel van dit gebied ingericht als vlindertuin.

In 2012 werd een braakliggende akker achter de vlindertuin ingezaaid met 1-jarige akkerbloemen.

Dit perceel werd in nauwe samenwerking met de Werkgroep Vlindertuin beheerd en jaarlijks ingezaaid door de Agrarische Natuurvereniging “De Vallei Horstee”. Leusdenaren konden een bloemenplukbon kopen en mochten dan in de zomermaanden tijdens de openingsuren van de Vlindertuin wekelijks een bosje bloemen komen plukken. Met de opbrengst van de bon kon het perceel jaarlijks weer opnieuw worden ingezaaid. De bloemenplukbon was een

succes, maar door de aarde jaarlijks met zware machines te bewerken, verslempte de bodem en overwoekerde het wortelonkruid de plukbloemen.

In 2020 werd daarom besloten de boeg om te gooien. Een deel van de akker werd ingericht als voedselbos en een kleiner deel als bloemenpluktuin: met daarin grotendeels meerjarige wilde /inheemse plukbloemen.

Het beheer van dit perceel werd door de Vallei Horstee vnd. overgedragen aan het CML. Iedere groep onderhoudt en beheert het eigen deel.

Er wordt ook nauw met elkaar samengewerkt en er worden gezamenlijke activiteiten uitgevoerd.

Op deze manier hoopt het CML de ontwikkeling van een “groen venster” te stimuleren en verder te ontwikkelen.

Bij het 20-jarig bestaan van de Vlindertuin in 2025 krijgt het terrein officieel een eigen naam op het nieuw te ontwerpen bord van ‘Het Groene Venster.’

Werkgroep Vlindertuin

De Vlindertuin Leusden is aangelegd in 2005 en was een onderdeel van een samenwerkingsproject tussen verschillende gemeentes en organisaties. De opzet was om een lint van vlindertuinen/bermen aan te leggen tussen Amersfoort en Utrecht. Dit met het doel het herstel en behoud van de vlinderstand.

In Leusden werd de vlindertuin aangelegd op een terrein waar Leusdense imkers van imkersvereniging Eemkwartier hun bijenvolken hadden staan. Er kwam een werkgroep van vrijwilligers die de tuin ging onderhouden en verder ontwikkelen. Zo ontstond er een mooie samenwerking met de imkers.

In 2012 is de braakliggende akker die achter de vlindertuin ligt door de Vallei Horstee vnd. ingezaaid met 1-jarige akkerbloemen. Deze bloemenakker is een samenwerkingsproject van de werkgroep Vlindertuin van het CML en Vallei Horstee. Naast het vergroten van de voedselbron voor de vlinders en bijen kunnen inwoners een bloemenpluk-bon kopen en daarmee wekelijks een boeketje bloemen op de akker komen plukken. Op deze wijze worden de Leusdenaren meer betrokken bij het belang van vlinders en bijen.

Vanaf 2020 wordt de akker niet meer bewerkt door zware machines. Een deel is voedselbos geworden met een eigen werkgroep. Een (kleiner) deel is voornamelijk ingeplant met meerjarige wilde inheemse plukbloemen, aangevuld met kleurrijke eenjarigen.

Het CML heeft het beheer van deze bloemenakker overgenomen van eerdergenoemde Vallei Horstee.

Doelstelling Vlindertuin

Het doel van de vlindertuin is primair om de tuin zo in te richten en te onderhouden dat deze aantrekkelijk is voor vlinders en bijen. Daarbij wil de Vlindertuin Leusdenaren stimuleren en inspireren om de eigen tuinen eveneens vlinder- en bijvriendelijk te maken waardoor de biodiversiteit in Leusden wordt versterkt. De Vlindertuin functioneert daarbij als voorbeeld en inspiratietuin en bron van kennis.

De Vlindertuin wil ook een plek zijn waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, genieten van de mooie natuur en informatie met elkaar uitwisselen.

Werkwijze

De werkgroep bestaat uit ongeveer 15 vrijwilligers met een kerngroep en een coördinator. Zij onderhouden samen de tuin. In de maanden mei t/m sept is de tuin in de weekenden open voor publiek. Sinds 2001 is de Vlindertuin ook toegankelijk voor mensen die slecht ter been zijn en gebruik moeten maken van een rollator of rolstoel.

Tijdens de openingsuren is er altijd een vrijwilliger als gastvrouw/-heer aanwezig voor het geven van informatie en het beantwoorden van vragen.

Er worden regelmatig met andere (groene) organisaties publieksactiviteiten georganiseerd rondom het thema vlinders, bijen en planten. De werkgroep presenteert zich samen met andere organisaties op diverse groenevenementen. Er wordt nauw samengewerkt met de imkers van Imkersvereniging Eemkwartier -die op dit terrein hun bijenvolken hebben staan- en met de werkgroep Voedselbos van het CML.

Ambities

Het onderhouden/ontwikkelen van de Vlindertuin op een zodanige wijze dat deze het hele jaar door een goed voedselaanbod biedt aan vlinders, bijen en andere insecten, maar ook aantrekkelijk is voor bezoekers.

Voortzetting van het beleid om van de bloemenakker een wilde inheemse bloemenpluktuin te maken.

De werkgroep streeft ernaar dat een steeds bredere groep Leusdenaren oog krijgt voor het belang van bijen en vlinders met het oog op de voedselketen van mens en dier. Ook dat men zich ervan bewust wordt dat zij daar zelf daadwerkelijk een bijdrage aan kunnen leveren.

Stappenplan

Wekelijkse werkochtenden in de tuin door vrijwilligers;

Organiseren van en deelnemen aan “groene” publieksactiviteiten;

Het verwerven van voldoende financiën om de ambities uit te voeren.

Werkgroep Voedselbos

Doelstelling Voedselbos

Doel is het aanleggen van een Voedselbos waarin vooral eetbare kruiden, struiken en bomen geplant worden. Deze zullen in een optimale ecologische samenhang geplant worden, welke de biodiversiteit in de gemeente Leusden ten goede komt. Naast het produceren van voedsel wil de werkgroep Voedselbos een publiek- en maatschappelijk voorbeeld neerzetten van een duurzame manier van voedselproductie. Voedselbossen worden aangelegd met als primair doel voedsel te produceren maar niet alleen voor de mens, het is ook voeding voor de natuur en aanjager voor hogere biodiversiteit. De eerste jaren na aanleg zijn de oogsten heel beperkt en zullen we veel moeten afstaan aan vogels en kleine zoogdieren die er vaak net iets eerder bij zijn. Daarentegen zullen de oogsten ieder jaar toenemen. Het aantal ‘mee etende’ dieren zal stabiliseren en er zal steeds meer te verdelen zijn.

Werkwijze.

De kerngroep bestaat uit 3 initiatiefnemers. Daarnaast is er een groep van ongeveer 15 betrokken vrijwilligers die meedenken en meedoen. Verder heeft de werkgroep Voedselbos een groep van ongeveer 200 geïnteresseerde Leusdenaren aan zich verbonden.

Regelmatig gaat er een nieuwsflits uit en is de werkgroep actief op social media. Daarnaast heeft de werkgroep zich landelijk aangesloten bij het netwerk Voedselbossen Utrecht.

Ambitie

Naast op duurzame wijze voedsel produceren is het de ambitie om een ontmoetingsplek in de natuur voor Leusdenaren te creëren. We willen in samenhang met de Vlinder- en Bijentuin en Imkervereniging een laagdrempelige plek voor natuurbeleving stimuleren, het Groene Venster genaamd. Tot slot hopen we daarmee bij te dragen aan sociale samenhang in Leusden.

Stappenplan

In 2019 is er succesvol een start financiering aangevraagd voor plantgoed. Na het maken van het ontwerp zijn er in samenwerking met de gemeente Leusden eind 2019 een poel en natuurvriendelijke oever aangelegd. Daarna zijn stap voor stap paden en beplanting aangebracht. Dit loopt door tot het voorjaar van 2025. Daarnaast worden er oogst- en afzetmodellen ontworpen. Verder zullen we verder gaan met financiering om de continuïteit van het beheer te waarborgen.

Eindbeeld

Het Voedselbos zal een uiterlijk krijgen van een open bos met veel kenmerken van de bosrand. Het is een afwisseling van bomen en struwelen. In de eerste vijf jaren worden alleen de bomen en de struiken aangeplant. Het oogt dan nog zeer open en wild omdat er vele pionierplanten opschieten tussen de jonge aanplant. Na enkele jaren als er schaduw ontstaat in het bosrijke deel kan er een kruidlaag worden aangeplant en ontstaan. Een voedselbos heeft zeker 30 jaar de tijd nodig om volwassen te worden.

Werkgroep Fijnstof

Inleiding

De werkgroep Fijnstof is opgericht in 2021. Deze groep vrijwilligers wordt vanuit de Gemeente Leusden ondersteund via De Groene Belevens. Waarom? Fijnstof is onzichtbaar, maar heeft een enorme negatieve impact op onze gezondheid. Gestart is met het meten van fijnstof, want meten is weten. Daarom!

Leusden loopt met dit project, zeker qua techniek en innovatie, voorop in Nederland. Een mooi voorbeeld van Citizen Science door inwoners van Leusden.

Leusden staat inmiddels op de 1e plaats als het gaat om het hebben van 'het meeste aantal fijnstofmeters per 1.000 inwoners'.

Link: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Burgerwetenschap>

Doelstelling

Het doel van de werkgroep Fijnstof is om Leusdenaren te betrekken bij en bewust te maken van het bestaan en de gevaren van fijnstof én hoe we zelf invloed kunnen uitoefenen om de schadelijke gezondheidseffecten te beperken. Bewustmaking is het uitgangspunt, er is geen sprake van een activistische insteek.

Werkwijze

Het team wordt gevormd door 8 bevoegen leden, elk met hun eigen specialisme. Heel uiteenlopende specialismen die deze bijzondere samenwerking mogelijk maken. Vooral qua techniek en data: hardware, closed en open software, internet, design, ontwikkelen, solderen, programmeren, data-analyse en data-presentatie. Daarnaast ook projectbeheer, coördineren, communiceren, documenteren. Lees meer in de folder van de werkgroep.

Link: <https://www.cmlleusden.nl/images/CML/Fijnstof/FolderWebversiePublisher.pdf>

De leden werken samen aan de totstandkoming en onderhoud van het meetnetwerk Fijnstof Leusden. Van idee, ontwikkeling en bouw van sensoren en fijnstofmeters tot de organisatie van de jaarlijkse workshops 'bouw je eigen fijnstofmeter' en informatieverstrekking. De werkgroep heeft de automatiseringsomgeving van het meetnetwerk in eigen beheer en levert data aan de netwerken van RIVM (nationaal) en Sensorcommunity (internationaal). Daarmee is de data van Leusden te vergelijken met data van over de hele wereld.

Open source. De groep werkt volledig volgens het principe van open source. Alle relevante documentatie, software, en data worden online gedeeld. Ofwel is voor iedereen inzichtelijk en voor andere fijnstofgroepen/initiatieven toegankelijk en beschikbaar.

De recente samenwerking met de werkgroep Leersum (Gemeente Utrechtse Heuvelrug) gaat zelfs nog verder. Zij maken tot op persoonsniveau gebruik van de expertise binnen de werkgroep fijnstof Leusden.

Ambitie en stappenplan:

- continueren van informatieverstrekking en workshops.
- Verder uitrollen van de fijnstof/VOS sensoren en dashboard ontwikkelen (Data-analyse). VOS: Vluchtige Organische Stoffen. Engels VOC.
- Het ontwikkelen en opnemen van meetmogelijkheden (inrichting dashboard) van 3D geluid (t.b.v. het volume én de richting van het geluid).

Leusden, maart 2025 . Namens het bestuur,

J.W. Sandker, voorzitter

G.W.F. Wiertz-Lintmeijer, secretaris

A stylized, handwritten signature in blue ink, likely belonging to J.W. Sandker, the chairperson.A handwritten signature in blue ink that reads 'G.W.F. Wiertz-Lintmeijer', belonging to the secretary.